

**การจัดการแสดงโขนสวดเด็กคณะครูวิกิมพลีแบบมีส่วนร่วมของชุมชน
เพื่อการพัฒนาศิลปะการแสดงเชิงพาณิชย์***

The Community Participation in Production Management of Children Mask Play (Khonsod)
in Kruwikchimplee Troupe for the purpose of Commercial in Performing Arts Development

ใจบุญ แยมยี่ม**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการจัดการแสดงโขนสวดเชิงพาณิชย์ของคณะครูวิกิมพลี เพื่อพัฒนาการจัดการแสดงคณะโขนสวดคณะครูวิกิมพลีสู่เชิงพาณิชย์ รวมทั้งเพื่อจัดตั้งศูนย์ฝึกหัดโขนสวดเด็กและพัฒนาศิลปะการแสดง ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การรวบรวมข้อมูลเอกสาร รายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสังเกตแบบมีส่วนร่วมรวมทั้งแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การจัดเวทีประชาคม การถอดบทเรียนตลอดจนคืนข้อมูลสู่ชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า **ด้านปัญหาการจัดการแสดงโขนสวดคณะครูวิกิมพลี** พบว่า ไม่มีโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน เครื่องประกอบการแสดงมีสภาพเก่า ขำรุด และบางชิ้นไม่มี ขาดการทำการโฆษณา ประชาสัมพันธ์และการตลาดที่ดีเอกลักษณ์เฉพาะของคณะไม่ชัด ขาดแคลนทุนทรัพย์ในการบริหารจัดการแสดงภายในคณะ ขาดแคลนนักแสดงเด็ก หัวหน้านคณะสุขภาพไม่ค่อยแข็งแรง และเป็นผู้สูงอายุ นักแสดงขาดการฝึกซ้อม ขาดการสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน มาตรฐานการแสดงยังสู้คณะอื่นไม่ได้ **ด้านแนวทางและการพัฒนาการจัดการแสดงโขนสวดคณะครูวิกิมพลีเชิงพาณิชย์** พบว่า เกิดการดำเนินการด้วยแนวทาง 8 Ps ได้แก่ (1) “Policy” เน้นเผยแพร่และพัฒนาการแสดงโขนสวด อัตลักษณ์เน้นเยาวชนแสดง (2) “People” เน้นโครงสร้างแบบแบ่งตามหน้าที่ (3) “Production Tooling” เน้นการซ่อมแซมให้ดูใหม่ขึ้น (4) “Process” พัฒนาการแสดงก่อน/ระหว่าง/หลังและประเมินผลการแสดง (5) “Product” เน้นการแสดงโขนสวด ตอน ยกรบ และนักแสดงเด็ก (6) “Place” เพิ่มช่องทางในการจัดจำหน่ายทางออนไลน์ (7) “Promotion & Marketing” เน้นสร้างการรับรู้ผ่านช่องทางออนไลน์และออฟไลน์ และ (8) “Profit” เน้นกลยุทธ์ต้นทุนต่ำ รายได้พอมีพอกิน รวมถึงกำไรในรูปของความสุข **ด้านการจัดตั้งศูนย์ฝึกหัดโขนสวดเด็ก** พบว่า เกิดการสานพลังโดยมีภาคีเครือข่ายความร่วมมือต่าง ๆ ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) จัดตั้งศูนย์ฝึกหัดโขนสวดเด็กโรงเรียนวัดจรเข้ใหญ่ จำนวน 11 หน่วยงาน

คำสำคัญ : การจัดการแสดง, โขนสวด, โขนสวดเด็กคณะครูวิกิมพลี

*งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.)

สัญญาทุนเลขที่ RDG62A0018

**อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

Abstract

The purpose of this research is to investigate problems and to manage the production of children's mask play. (Khonsod) in Kruwikchimplee Troupe commercially and to establish the children's mask play training center advancing the performing arts. This research is qualitative research using participative research process, collected data and related research reports, participant and non-participant observation, in-depth. At the end, return to the interview, group discussion, organizing a community forum, lesson learned session, and integrated information to the community.

The results showed that regarding the problem of organizing the Children's Mask Play (Khonsod) in the Kruwikchimplee troupe it was found that there was no clear organizational structure. The show's equipment it was old and damaged. The show lacked advertising, public relations, and marketing. Moreover, the identity of the show was unclear. There was a shortage of funds to manage the show. The show experienced there is a shortage of child actors, and the head of the show is an old man who is unwell. Actors lacked training and lack of support from public and private organizations. Moreover, the standard of performance is still incomparable with other shows. . In terms of guidelines and development of the children's mask play (Khonsod) in Kruwikchimplee Commercially, it was found that the operation was carried out by the principle of the 8 Ps. (1) "Policy." (2) "Personnels" emphasized youth showing in order to develop children's mask play (Khonsod). The structure was divided according to functions. (3) "Production tooling" focused on repairing equipment to look newer. (4) "Process" was developed by performing a before/during/after evaluation, (5) "Product" focused on live Khon performances, Yokrob episodes, and children's performers. (6) A "place" for contact should be established. in order to increase online distribution channels. (7) "Promotion and marketing" focused on creating existence. through online and offline channels. (8) "Profit" was concerned with cost control, income satisfaction, and profit in the long run form of happiness. Regarding the establishment of the children's mask play training center, it was found that there was a collaboration with various network partners, including the government, private sector, and civil society. The Memorandum of Understanding (MOU) was signed in order to establish the children's mask play training The center at Wat Chorakhe Yai School, has eleven network partners.

Key words: Production Management, Khonsod, Children Mask Play (Khonsod) in Kruwikchimplee Troupe

บทนำ

การแสดงโขนสดเป็นการผนวกเอาศิลปะการแสดงเข้าไว้ด้วยกัน คือ หนังตะลุง โขน ลิเก และละครชาตรี (ชวพันธ์ เพชรไพร, 2559) โดยผู้แสดงจะแต่งกายตามลักษณะของตัวโขน การสวมหัวโขนก็สวมแต่เฉพาะศีรษะไม่คลุมลงมาถึงใบหน้า สถานที่แสดงจะใช้ที่ใดก็ได้ เรื่องที่แสดงก็คือเรื่องรามเกียรติ์ และผู้แสดงจะต้องร้องเองเจรจาเอง ที่จัดว่าเป็นการแสดงพื้นบ้านเพราะหนังสดมีได้มีวงปี่พาทย์ใหญ่รับไม่มีการขับร้อง ไม่มีเพลงหน้าพาทย์ แต่ผู้แสดงจะทำบทเองทุกอย่าง กลอนที่ร้องก็ดันเป็นกลอนสด การเดินสายไปมาคล้ายหนังตะลุง มีได้มีแบบอย่างการเดินรำอย่างการแสดงโขน และแม้ว่าการแต่งกายจะเลียนแบบโขน แต่ก็มีหลายตัวสวมเสื้อเชิ้ตแขนยาวหรือแขนสั้น นุ่งผ้าพื้นหรือผ้าสีต่าง ๆ หรือเสื้อแขนยาวมีโอกาสดูแลก็มักเป็นงานศพหรืองานประจำปีตามวัด ผู้แสดงหนังสดอาจเป็นคณะหนังสดโดยเฉพาะหรือเป็นผู้ที่เคยแสดงลิเกมาแล้ว แต่ลีลาการแสดงแตกต่างไปจากลิเก เพราะไม่ยึดแบบแผนการรำอย่างตายตัว ดังนั้น ผู้ที่เคยแสดงอื่น ๆ มาแล้ว อาจไม่ค่อยเหมือนคณะหนังสดแท้ ๆ (เรณู โกศินานนท์, 2545)

กลุ่มผู้ผลิตโขนสดในระดับชาวบ้าน มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรายได้เป็นอาชีพ โดยรับจ้างไปแสดงในงานต่าง ๆ บางคณะรับการแสดงโขนสดเพียงอย่างเดียว บางคณะจัดการแสดงหลายประเภท เพื่อเป็นการเพิ่มความหลากหลายให้กับผู้ว่าจ้าง สถานการณ์การจ้างงานในปัจจุบันในปี พ.ศ. 2563 หลายคนได้ปิดตัวลง เนื่องจาก ไม่สามารถแบกรับรายจ่ายที่สวนทางกับรายรับ สภาพเศรษฐกิจย่ำแย่ ความนิยมลดลง ปัญหาสุขภาพของศิลปินอาวุโสที่เป็นหัวหน้าคณะ ขาดผู้สืบทอด และโรคระบาด (Covid-

19) บางคณะมีการแสดงลดลง คณะที่ยังสามารถดำรงอยู่ได้บางคณะต้องต่อสู้เพียงลำพัง บางคณะได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน หรือภาคประชาสังคม คณะที่ อยู่รอดต้องปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของเจ้าภาพ ผู้ชม และอีกมิติที่สำคัญที่หลีกเลี่ยงไม่ได้คือ การแข่งขันในเชิงธุรกิจ ทางคู่แข่งทางตรงและทางอ้อม อันได้แก่ศิลปะการแสดงชนิดอื่น อาทิ ลิเก ละครชาตรี เป็นต้น

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับโขนสดและการลงพื้นที่สัมภาษณ์ (วิก จิมพลี, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2563) พบว่า คณะโขนสดที่ยังรับงานแสดงอยู่ใน ปี พ.ศ. 2563 มีอยู่ประมาณสิบกว่าคณะ ตั้งอยู่ใน 7 จังหวัด ได้แก่ (1) คณะบุญชูชลประทีป จ.กทม. เขตพระโขนง ก่อตั้ง 78 ปี พ.ศ. 2485 – 2563 (2) คณะสากลไทยดาวรุ่ง จ.ชลบุรี ก่อตั้ง 60 ปี พ.ศ. 2503 – 2563 (3) คณะสังวาลย์เจริญยิ่ง จ.กทม. เขตพระโขนง ก่อตั้ง 47 ปี พ.ศ. 2516 – 2563 (4) คณะพิชัยวิไลศิลป์ จ.อยุธยา ก่อตั้ง 42 ปี พ.ศ. 2521 – 2563 (5) คณะประยูทธดาวใต้ จ.กทม. เขตประเวศ ก่อตั้ง 39 ปี พ.ศ. 2524 – 2563 (6) คณะทองย้อยลูกหัวไม้ จ.สิงห์บุรี ก่อตั้ง 30-40 ปี ไม่ทราบปี พ.ศ. (7) คณะโชควิเชียร บัณฑิตโรจน์ จ.ลพบุรี ก่อตั้ง 24 ปี พ.ศ. 2539 – 2563 (8) คณะโรจน์ศิลป์ ลูกพ่อสำอาง จ.สิงห์บุรี ก่อตั้ง 22 ปี พ.ศ. 2541 – 2563 (9) คณะครูวิจิตรจิมพลี จ.สมุทรปราการ ก่อตั้ง 17 ปี พ.ศ. 2546 – 2563 (10) คณะอำนวยการ จ.ลพบุรี ก่อตั้ง 13 ปี พ.ศ. 2550 – 2563 (11) คณะสิทธิพล ทวีศิลป์ จ.อยุธยา ไม่ทราบปี พ.ศ. ที่ก่อตั้ง (12) คณะศิษย์หลวงพ่อบรมวัดช่องแค จ.นครสวรรค์ ไม่ทราบปี พ.ศ. ที่ก่อตั้ง (13) คณะจำลอง ทวีศิลป์ จ.อยุธยา ไม่ทราบปี พ.ศ. ที่ก่อตั้ง

และคณะที่จัดการแสดงหลายประเภท ทั้งโขนสดละครชาตรี ลิเก หรืออื่น ๆ ประกอบกัน อาทิ คณะศิษย์ครูชั้นสำรวจศิลป์ จ.อ่างทอง และคณะเยาวชนต้นกล้าน้อย จ.เพชรบุรี (กรินทร์ กรินทสุทธิ, 2559)

ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ สังเกตการณ์ สำรวจและเก็บข้อมูลเพิ่มเติม พบว่า ในตำบลศิระจรเข้ใหญ่ จังหวัดสมุทรปราการ โขนสดเด็กคณะครูวิกฉิมพลี ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2546 ในปี พ.ศ. 2562 ดำเนินการมาแล้วประมาณ 17 ปี เป็นโขนสดเด็กเพียงคณะเดียวในจังหวัดสมุทรปราการที่ดำเนินการแสดงรับงานการแสดงในเชิงพาณิชย์อยู่ในปัจจุบัน ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของจังหวัดสมุทรปราการเมื่อปี พ.ศ. 2561 นักแสดงเป็นคนในชุมชน ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนจากโรงเรียนวัดจรเข้ใหญ่ ได้ฝึกการทำงานเป็นทีม ฝึกความอดทน ใช้เวลาร่วมกันให้เกิดประโยชน์ ไม่ไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด การติดเกม นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียนตลอดจนนักแสดงผู้ใหญ่มีรายได้เสริม โดยมีครูวิก ฉิมพลีในวัย 74 ปี ซึ่งสุขภาพไม่ค่อยแข็งแรงเป็นหัวหน้าคณะ เป็นผู้ฝึกสอน และเป็นชาวบ้านธรรมดาที่มีใจรัก อยากสืบสานศิลปะการแสดงโขนสดไว้ตามกำลังที่มี โดยมีแม่กำไล ฉิมพลี (ภรรยา) เป็นผู้ดูแลเครื่องแต่งกายเครื่องประดับ ศิระโขนและเครื่องดนตรี ซึ่งมีสภาพเก่า ชำรุดหรือบางชิ้นก็ไม่มี ในปัจจุบันโขนสดคณะครูวิกฉิมพลี มีเครื่องแต่งกายเป็นของตัวเอง อาทิ เครื่องแต่งกายตัวพระ จำนวน 2 ชุด เครื่องแต่งกายตัวนาง จำนวน 3 ชุด ไม่มีเครื่องแต่งกายตัวยักษ์จึงต้องเช่าเครื่องแต่งกายตัวลิง จำนวน 17 ชุด ศิระโขนจำนวน 12 เคียร และฆานางจำนวน 3 หัว ส่วนเครื่องประดับอื่น ๆ อาทิ สังวาล จั๊พระ-นาง หัวเข็มขัด ประมาณชนิดละ 10 ชิ้น เครื่องดนตรีกลองโทนจำนวน 3 ใบ

ตั้ง จำนวน 1 ตัว ฉากเวทีแสงสีเสียงจะติดต่อเช่าจากคณะทองย้อยลูกหัวไผ่ คุณมรกต ฉิมพลี (ลูกสาว) เป็นผู้ทำแผนเพจของคณะซึ่งขาดการดำเนินการที่ต่อเนื่องและเป็นปัจจุบันทำให้ไม่มีผู้ติดตามเพจ ขาดการทำการโฆษณา ประชาสัมพันธ์และการตลาดที่ดี นักแสดงขาดทักษะการแสดงที่ดี เอกลักษณ์เฉพาะของคณะไม่ชัด ขาดแคลนทุนทรัพย์ในการบริหารจัดการแสดงภายในคณะ แต่เดิมในปี 2546 ได้เคยดำเนินการฝึกหัดโขนสดเด็ก โดยเป็นเยาวชนในชุมชน ซึ่งความตั้งใจเดิมคณะครูวิก ฉิมพลี จะมุ่งเน้นการแสดงโขนสดที่เน้นเด็กและเยาวชน แต่ในปัจจุบันเยาวชนส่วนใหญ่โตผู้ใหญ่เกือบทั้งหมด หรือมีบ้างที่เด็ก ๆ ร่วมแสดงกับผู้ใหญ่ประมาณ 2 คน ทำให้ขาดแคลนนักแสดง สภาพการจ้างงานการแสดงโขนสดระหว่างปี พ.ศ. 2560 – 2562 โดยจะมีงานประมาณปีละ 3 ครั้ง ซึ่งน้อยมาก บางเดือนก็ไม่มีการแสดงเลย โดยเฉพาะในช่วงหน้าฝน ส่วนใหญ่การจ้างงานจะเป็นลูกค้าเก่า รายได้จากการว่าจ้างงานการแสดงโขนสดต่อครั้งประมาณ 16,000 บาท ต้องจ่ายค่าตัวนักแสดงผู้ใหญ่โดยเฉลี่ย 1,000 บ. นักแสดงเด็กโดยเฉลี่ย 300 – 500 บ. ค่าเช่ารถประมาณ 2,000 บ. จะเหลือเงินสุทธิอยู่ที่ประมาณ 2,000 บ. หรือบางงานอาจจะไม่ถึง ตอนที่นิยมแสดงคือ เรื่องรามเกียรติ์ตอนยกกระบ

จากข้อมูลข้างต้น สรุปได้ว่า โขนสดคณะครูวิกฉิมพลี ขาดการบริหารจัดการแสดงที่ดี ขาดการสื่อสารการตลาดกับกลุ่มผู้ว่าจ้าง รวมถึง “โขนสดเด็กครูวิก” เป็นมรดกภูมิปัญญาที่มีคุณค่าเสี่ยงต่อการสูญหายต้องได้รับการส่งเสริมและรักษาอย่างเร่งด่วน จึงตั้งใจสำหรับการวิจัยว่า “จะทำอย่างไรหรือมีวิธีการอย่างไรที่จะช่วยส่งเสริมศิลปะการแสดงโขนสด

พื้นบ้าน อันเป็นมรดกภูมิปัญญาของไทย และต่อม
หายใจให้กับศิลปินพื้นบ้านในฐานะหัวหน้า
(ผู้ประกอบการทางวัฒนธรรม) ผู้สืบสานการแสดง
โขนสด ให้ดำรงคงอยู่ในสังคมไทยปัจจุบัน”

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมุ่ง
สนใจศึกษาปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการ
แสดงโขนสดในเชิงพาณิชย์ รวมถึงการดำเนิน
พัฒนาการจัดการแสดงโขนสดเด็กคณะครูวิชฌิมพลี
เพื่อวิเคราะห์ให้เห็นถึงกระบวนการจัดการแสดงโขน
สดพื้นบ้านที่เท่าทันยุคโซเชียลมีเดีย (Social Media)
โดยใช้องค์ความรู้ด้านการจัดการการแสดง
(Production Management) เป็นหลักในงานวิจัย
ดังนั้น ในงานวิจัยนี้ผู้ศึกษาจึงมุ่งเน้น **“การบริหาร
จัดการแสดง” มากกว่า “การสร้างสรรค์การแสดง”**
การศึกษานี้จะช่วยสร้างรูปแบบการจัดการแสดง
คณะโขนสดเชิงพาณิชย์ในยุคเครือข่ายสังคมออนไลน์
ผสานสื่อออนไลน์ ชีให้เห็นถึงคุณค่าและความสำคัญ
ของโขนสดในฐานะ “ศิลปะ” ที่มีคุณค่าเอกลักษณ์ต่อ
เยาวชน ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ก่อให้เกิดการ
ความเข้าใจในบริบทของนาฏยพาทิฌย์ผสานคุณค่า
เชิงศิลปะในสังคมไทยร่วมสมัย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการจัดการ
แสดงโขนสดคณะครูวิชฌิมพลีเชิงพาณิชย์
2. เพื่อพัฒนาการจัดการแสดงคณะโขนสด
คณะครูวิชฌิมพลีสู่เชิงพาณิชย์
3. เพื่อจัดตั้งศูนย์ฝึกหัดโขนเด็กและพัฒนา
ศิลปะการแสดง

ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิชัยเรื่อง การจัดการแสดงโขนสด
เด็กคณะครูวิชฌิมพลีแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการ
พัฒนาศิลปะการแสดงเชิงพาณิชย์ ผู้วิจัยได้สืบค้น
ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ อาทิเอกสาร ตำราวิชาการ
หนังสือ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ เป็นต้น ในการศึกษา
แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็น
แนวทางการศึกษาวิชัย ดังนี้

แนวคิดธุรกิจงานบันเทิง

ศาสตร์การจัดการหรือการบริหารที่มี
ประสิทธิภาพจะช่วยให้ทุกฝ่ายทำงานด้วยความสบาย
ใจเกิดความร่วมมือให้ภารกิจในองค์กรดำเนินไปสู่
จุดหมายเดียวด้วยความเรียบร้อย ประหยัดทรัพยากร
ในการบริหาร คือ เงิน บุคลากร วัสดุ ศาสตร์การบริหาร
และศาสตร์การจัดการแสดง แขนงย่อย เช่น งานเพลง
หรืองานแสดงดนตรี การนำหลักการ 7 P's มา
ประยุกต์ใช้เพื่อการจัดการแสดงได้ดังนี้ (1) Policy คือ
นโยบาย (2) Purpose คือ วัตถุประสงค์ในการทำงาน
(3) Place คือ สถานที่ซึ่งใช้ติดต่องาน (4) People คือ
บุคลากรจัดการแสดง (5) Process คือ วิธีการ
ปฏิบัติงาน (6) Product คือ ผลผลิตที่ออกมาในด้าน
การแสดง (7) Profit คือ กำไร อย่างไรก็ตามการจัดการ
แสดงก็เป็นศาสตร์ส่วนหนึ่งที่จะประสบความสำเร็จได้
ก็ต้องอิงวิธีการจัดการในเชิงธุรกิจซึ่งน่าจะเรียกว่า
ธุรกิจอุตสาหกรรมเพื่อการบันเทิง ซึ่งการปฏิบัติงาน
อุตสาหกรรมบันเทิง ได้แก่ การวิจัยและพัฒนา
(Research and Development) อุปกรณ์ในการผลิต
การแสดง (Production tooling) การควบคุมการผลิต
(Production Control) กระบวนการผลิต
(Manufacturing Process) การควบคุมคุณภาพ
(Quality Control) การจัดการตลาด (Marketing) การ

จัดการบริหารบุคลากร (Personnel Management)
(วิมลศรี อุปรมัย, 2553)

จากแนวคิดธุรกิจงานบันเทิงข้างต้น การละครเพื่อธุรกิจจำเป็นต้องอาศัยหลักการบริหารที่มีความหลากหลายและหลายรูปแบบ เพราะการขายความบันเทิงเป็นพลังในการสร้างชื่อเสียงให้กับองค์กรที่ผลิตโลกมาตา โดยเอาศาสตร์แต่ละแขนงมาผสมผสาน (Integration) กัน งานวิจัยนี้จึงนำศาสตร์ 7P's มาปรับประยุกต์ใช้กับแนวคิดธุรกิจอุตสาหกรรมเพื่อการบันเทิง โดยเพิ่มเป็น 8 P's เป็นการเพิ่มเติมด้าน Production tooling คือ อุปกรณ์ในการผลิตการแสดง และ ด้าน Promotion & Marketing คือ การจัดการตลาด เนื่องด้วยธุรกิจเชิงพาณิชย์จำเป็นต้องมีการจัดการด้านการตลาดเป็นสำคัญ รวมทั้งยุบรวมด้าน Purpose คือ วัตถุประสงค์ในการทำงาน รวมไว้กับด้าน Policy คือ นโยบาย เนื่องด้วยการบริหารจัดการเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

แนวคิดการบริหารจัดการแสดง
(Production Management)

การบริหารจัดการแสดง หมายถึง การบริหารจัดการแสดงที่เป็นการแสดง "สด" อาจเป็นการแสดงบนเวที หรือกลางแจ้ง หรือบนพื้นที่โล่ง แต่ความรู้จากการศึกษาการบริหารจัดการแสดงนี้ สามารถนำไปปรับใช้กับการแสดงในสื่ออื่น ๆ ได้ โดยการหาประสบการณ์การทำงานจริง นอกจากนี้ การศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการแสดงนี้ ยังมุ่งเน้นไปที่การบริหารจัดการมากกว่าการสร้างสรรคงานแสดง ที่มีกระบวนการทำงานเป็นขั้นตอนชัดเจน แต่ก็จำเป็นต้องเข้าใจถึงตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบของคณะทำงานสร้างสรรค์ด้วย (ฤทธิรงค์ จิวากานนท์, 2549)

จากแนวคิดข้างต้น สำหรับงานวิจัยชิ้นนี้ การแสดงโขนสดจะมุ่งเน้นไปที่การบริหารจัดการแสดงมากกว่าการสร้างสรรคการแสดง โดยผ่านกระบวนการทำงานที่มีขั้นตอนชัดเจน ตามสายงานการบังคับบัญชา

แนวคิดนาฏยองค์กร

นาฏยองค์กร คือ องค์กรการผลิตการแสดง ซึ่งทำหน้าที่ตั้งแต่เริ่มดำเนินการเพียบพร้อมด้วยการอำนวยความสะดวก การบริหาร การจัดการ ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแสดงชุดที่จะผลิตนั้น นาฏยศิลป์ เป็นการทำงานร่วมกันของคนหลายคนเพื่อให้เกิดผลงานที่มีเอกภาพ นาฏยองค์กร ประกอบด้วย คณะบุคคลที่มีหน้าที่แตกต่างกันเป็น 3 กลุ่ม คือ 1. ส่วนอำนวยความสะดวก 2. ส่วนสนับสนุนการแสดง และ 3. ส่วนการแสดง (สุรพล วิรุฬักษ์, 2547)

1. ส่วนอำนวยความสะดวก ประกอบด้วย ผู้อำนวยการและเจ้าหน้าที่ฝ่ายอำนวยความสะดวก
2. ส่วนสนับสนุนการแสดง ประกอบด้วย ฝ่ายหารายได้ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ และฝ่ายสวัสดิการ
3. ส่วนการแสดง ประกอบไปด้วย ฝ่ายการแสดง ฝ่ายฉาก ฝ่ายเครื่องแต่งกาย ฝ่ายเทคนิค และฝ่ายดนตรี

จากแนวคิดเรื่อง นาฏยองค์กร ที่กล่าวถึง การจัดโครงสร้างองค์กรโดยแบ่งการทำงานออกเป็นฝ่ายต่าง ๆ 3 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายอำนวยความสะดวก ฝ่ายสนับสนุนการแสดง และฝ่ายการแสดง โดยกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบในการทำงานอย่างชัดเจน รวมถึงขั้นตอนในการผลิตการแสดงซึ่งแบ่งออกได้ 4 ขั้นตอนได้แก่ ระยะเวลาเตรียมการ ระยะเวลาดำเนินการ ระยะเวลาแสดงจริง และระยะเวลาประเมินผล ผู้วิจัยจะนำไปเป็นแนวทางในกระบวนการจัดการแสดงโขนสด

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR)

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการ ซึ่งตัวเรา นักวิจัย และผู้มีส่วนร่วม ร่วมกันทำงานอย่างเป็นระบบในวงรอบเพื่อการสำรวจความวิตกกังวล การเรียกร้องหรือปัญหาที่ส่งผลกระทบหรือทำลายชีวิตของผู้คน ความร่วมมือกันทำงานจะสะท้อนถึงวิธีการเปลี่ยน สถานการณ์หรือการสร้างความสามารถ (Koch & Kralik, 2006) โดย Phuangsomjit (2014) ให้ความหมายว่าเป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาชุมชน

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มาใช้ในการค้นหาและคัดเลือกมรดกภูมิปัญญาด้านศิลปะการแสดงที่ชาวชุมชนต้องการสนับสนุนและเสริมไม่ให้เลือนหายไปจากชุมชน ผ่านการจัดเวทีประชาคม การศึกษาปัญหาและแนวทางในการจัดการแสดงโขนสดเด็กคณะครู ศึกษานิเทศก์จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มกับผู้นำชุมชน การดำเนินการพัฒนาการจัดการแสดงร่วมกับคณะโขนสด และการประเมินผลด้วยการจัดเวทีคืนข้อมูลสู่ชุมชนและการถอดบทเรียน

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้หลักการบริหารจัดการที่มีความหลากหลาย เป็นการนำศาสตร์แต่ละแขนงมาผสมผสาน (Integration) โดยใช้แนวคิด 7P's เป็นแนวทางหลักในการจัดการแสดง จากนั้นนำมาผสมผสานกับแนวคิดธุรกิจอุตสาหกรรมเพื่อการบันเทิง มาปรับใช้ในงานวิจัยเรื่องนี้ โดยดำเนินการผ่านการจัดการแสดงคณะโขนสดเด็กครุฑวิจิตรศิลป์เชิงพาณิชย์ ด้วย**แนวคิดหลักการ 8P's** ดังต่อไปนี้

1. นโยบาย (Policy)
2. บุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ในการจัดแสดง (People)
3. กระบวนการผลิต (Process)
4. อุปกรณ์ในการผลิตงานการแสดง (Production Tooling)
5. ผลผลิตที่ออกมาในด้านการแสดง (Product)
6. สถานที่ซึ่งใช้ติดต่อยานหรือสำนักงาน (Place)
7. การตลาด (Promotion & Marketing)
8. กำไร (Profit)

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดการแสดงโขนสดเด็กคณะครุฑวิจิตรศิลป์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาศิลปะการแสดงเชิงพาณิชย์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR)

การวิจัยครั้งนี้ ได้รับการอนุมัติรับรองจริยธรรมวิจัย จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ (เลขที่รับรอง อ. 966/2563)

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัย 5 วิธี ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลเอกสาร (Documentary Search) และรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสังเกต (Observation) แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) การจัดเวทีประชาคม (Civil Society Forum or People Forum) และการถอดบทเรียน (Lesson Learned)

โดยมีกระบวนการวิจัย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1. ขั้นตอนวิธีการศึกษา 2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 3.

เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัย 4. การเก็บรวบรวมข้อมูล 5. การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล และ 6. การนำเสนอข้อมูล

ประชากรที่ศึกษาเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) จำนวน 10 กลุ่ม ประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 ทีมงานและนักแสดง โขนสดเด็ก คณะครูวิจิตรศิลป์ จำนวน 8 คน **กลุ่มที่ 2** ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านศิลปการแสดงโขนและโขนสด จำนวน 3 คน ได้แก่ อาจารย์ประเมษฐ์ บุญยชัย (ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง นาฏศิลป์-โขน ประจำปี 2563) ผู้กำกับการแสดงโขนมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ และที่ปรึกษาอาวุโสโขนพระราชทาน ผศ.ดร.จุลชาติ อรัณยะ นาค รองอธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ฝ่ายศิลปวัฒนธรรม สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ผศ.สุกฤต วัฒนะ บำรุงพานิช อาจารย์ประจำกลุ่มวิชาศิลปการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ **กลุ่มที่ 3** ผู้ชมการแสดงโขนสด จำนวน 4 คน **กลุ่มที่ 4** ผู้ว่าจ้างการแสดงโขนสด ทั้งก่อนการวางแผน ระหว่างการดำเนินการ และภายหลังการจัดการแสดงโขนสด จำนวน 5 คน **กลุ่มที่ 5** หน่วยงานภาครัฐ จำนวน 5 หน่วยงาน ประกอบด้วย สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสมุทรปราการ สภาวัฒนธรรมจังหวัดสมุทรปราการ สภาวัฒนธรรมประจำอำเภอบางเสาธง โรงเรียนวัดจรเข้ใหญ่ องค์การบริหารส่วนตำบลศรีชะครเข้ใหญ่ **กลุ่มที่ 6** ภาคประชาสังคม ได้แก่ วัดจรเข้ใหญ่ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้ประกอบการ ต.ศรีชะครเข้ใหญ่ จำนวน 20 คน **กลุ่มที่ 7** ภาคเอกชน จำนวน 2 บริษัท ได้แก่ บริษัท ซีพีเอฟ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) และบริษัท ไทยยามาฮ่า มอเตอร์ จำกัด **กลุ่มที่ 8** ผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม

วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สทว.) จำนวน 2 คน **กลุ่มที่ 9** กลุ่มโขนสดที่มีชื่อเสียง จำนวน 2 คณะ ได้แก่ คณะประยูรธาดาได้ คณะสังวาลย์เจริญยิ่ง และคณะบุญชูชลประทีป **กลุ่มที่ 10** นักศึกษาชั้นปีที่ 3 กลุ่มวิชาชีพศิลปการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ ที่ลงทะเบียนเรียน รายวิชา การจัดการและผลิตรายการ แสดง ภาคการศึกษาที่ 2/2563 จำนวน 10 คน (บูรณาการงานวิจัยกับการเรียนการสอน)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาดำเนินการตามวัตถุประสงค์การวิจัย สรุปได้ดังนี้

ปัญหาและแนวทางการจัดการแสดงโขนสดคณะครูวิจิตรศิลป์เชิงพาณิชย์

สำหรับปัญหาและแนวทางการจัดการแสดงโขนสดคณะครูวิจิตรศิลป์เชิงพาณิชย์นั้น ผู้วิจัยประมวลจากผลของการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก การสังเกตกับคณะโขนสดครูวิจิตรศิลป์ การสนทนากลุ่ม และการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ซึ่งสรุปได้ดังนี้

ด้านปัญหาการจัดการแสดงโขนสดคณะครูวิจิตรศิลป์ พบว่า ไม่มีโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน เครื่องมือประกอบการแสดงมีสภาพเก่า ชำรุด และไม่มีขาดการทำการโฆษณา ประชาสัมพันธ์และการตลาดที่ดีเอกลักษณ์เฉพาะของคณะไม่ชัด ขาดแคลนทุนทรัพย์ในการบริหารจัดการแสดงภายในคณะ ขาดแคลนนักแสดงเด็ก หัวหน้าคณะสุขภาพไม่ค่อยแข็งแรง และเป็นผู้สูงอายุ นักแสดงขาดการฝึกซ้อม ขาดการสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน มาตรฐานการแสดงยังผู้คณะอื่นไม่ได้

สำหรับด้านแนวทางการจัดการแสดงโขนสด คณะครูวิจิตรศิลป์เชิงพาณิชย์ พบว่า 1. นโยบาย (Policy) เน้นเผยแพร่และพัฒนาการแสดงโขนสด อัตลักษณ์เน้นเยาวชนแสดง 2. บุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ในการจัดแสดง (People) เน้นโครงสร้างแบบแบ่งตามหน้าที่ 3. อุปกรณ์ในการผลิตงานการแสดง (Production Tooling) เน้นการซ่อมแซมให้ดูใหม่ขึ้น ถือเป็นปัญหาอันดับต้นที่ต้องได้รับการพัฒนาเร่งด่วน เนื่องจาก การเก็บข้อมูล ผู้ชมส่วนใหญ่ชื่นชอบชมการแสดงโขนสดที่มีเครื่องแต่งกายใหม่และสวยงาม 4. กระบวนการผลิต (Process) พัฒนาการแสดงก่อน/ระหว่าง/หลังและประเมินผลการแสดง 5. ผลผลิตด้านการแสดง (Product) เน้นการแสดงโขนสด ตอน ยกรบ และนักแสดงเด็ก 6. สถานที่ซึ่งใช้ติดต่องานหรือสำนักงาน (Place) เพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายทางออนไลน์ 7. การตลาด (Promotion & Marketing) เน้นสร้างการรับรู้ผ่านช่องทางออนไลน์และออฟไลน์ 8. กำไร (Profit) เน้นกลยุทธ์ต้นทุนต่ำ รายได้พอมีพอกิน รวมถึงกำไรในรูปของความสุข

การพัฒนาจัดการแสดงคณะโขนสดคณะครูวิจิตรศิลป์เชิงพาณิชย์

ผู้วิจัยได้ออกแบบการดำเนินการวิจัยโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการโขนสดคณะครูวิจิตรศิลป์ ตามแนวทางการจัดการแสดง 8 P's โดยสามารถสรุปผลการดำเนินการได้ดังต่อไปนี้

ปัญหาที่ 1 เอกลักษณะเฉพาะของคณะไม่ชัดเจน **แนวทางการจัดการแสดง 8 P's 1.** ด้านนโยบาย (Policy) **การดำเนินการจัดการแสดง** คือ กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและอัตลักษณ์ ได้แก่ วิสัยทัศน์ : คณะโขนสดเด็กมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ประจำจังหวัดสมุทรปราการเชิงพาณิชย์ พันธกิจ : อนุรักษ์ เผยแพร่และพัฒนาการแสดงโขนสดภูมิปัญญาของท้องถิ่น อัตลักษณ์ : คณะโขนสดเด็กที่มีเยาวชนเป็นผู้แสดงหลัก **การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น** คือ ทุกคนในคณะทราบถึงนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ และอัตลักษณ์ของคณะ ส่งผลให้การดำเนินการเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตัวอย่างเช่น แต่ก่อนนักแสดงจะเข้าใจว่านักแสดงเด็กต้องแสดงหลบ ๆ อยู่ด้านหลัง แต่ปัจจุบันนักแสดงผู้ใหญ่จะให้เด็กอยู่ในตำแหน่งที่มองเห็นง่าย การเผยแพร่ทางเพจจะเน้นภาพโขนสดเด็ก เป็นต้น

ปัญหาที่ 2 ไม่มีโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน และหัวหน้าคณะสุขภาพไม่ค่อยแข็งแรงเป็นผู้สูงอายุ **แนวทางการจัดการแสดง 8 P's 2.** ด้านบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ในการจัดแสดง (People) **การดำเนินการจัดการแสดง** คือ ปรับโครงสร้างองค์กรแบบหน้าที่ (Functional Organization) แบ่งออกเป็น 7 ฝ่าย ตามความถนัดของทุกคน โดยรวมศูนย์ฝึกหัดโขนสดเด็ก ๆ อยู่ในโครงสร้างด้วย การสืบทอดต่อจากหัวหน้าคณะ คือ คุณมรกต ผกาเขต (ลูกสาว) ร่วมกับ ครูชาติตะวันฤทธิ์เทพ (นักแสดงตัวตลกกัณฑ์) โดยเน้นภาระงานหลักสำคัญที่ลูกสาวในการติดต่อรับงาน การเงินและการตลาด **การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น** คือ การทำงานเกิดความชัดเจนในหน้าที่มากขึ้น โดยเฉพาะลูกสาวเกิดการเรียนรู้การบริหารจัดการในคณะเชื่อมสู่การสืบทอดต่อจากหัวหน้าคณะให้คงอยู่ต่อไป เกิดหน่วยงานศูนย์ฝึกหัดโขนสดเด็ก รร.วัดจรเข้ใหญ่ ส่งผลให้เด็กนักเรียนได้รับการดูแลรอบด้านมากขึ้น

ปัญหาที่ 3 มาตรฐานการแสดงยังสู้คณะอื่นไม่ได้ และนักแสดงขาดการฝึกซ้อม **แนวทางการจัดการแสดง 8 P's 3.** ด้านกระบวนการผลิต

(Process) และ 4. ด้านผลผลิตที่ออกมาในด้านการแสดง (Product) **การดำเนินการจัดการแสดง** คือ ให้ความสำคัญในทุกขั้นตอนการจัดการแสดง 4 ระยะ (ตัวอย่าง งานมหกรรมวิชาการบางเสาธงนิทรรศน์ 62) ได้แก่ 1. ระยะเตรียมการ : ประชุมสนทนากลุ่มครูผู้สอนเพื่อปรับแก้ไขปัญหาในการแสดง อาทิ นักแสดงเดินไม่พร้อมกัน ท่าเดินไม่ชัดเจน ตำแหน่งการยืนในแต่ละฉากดูสะเปะสะปะ วิธีแก้ไขโดยซ้อมก่อนการแสดงประมาณ 1 ชม. และการพูดคุยทำความเข้าใจทั้งระหว่างผู้ฝึกสอนกับนักแสดงและนักแสดงด้วยกันเอง 2. ระยะดำเนินการ : ฝึกซ้อมและพัฒนาการแสดงจนถึงวันแสดง 3. ระยะแสดงจริง : พบว่า นักแสดงเด็กส่วนใหญ่สามารถแสดงโฆษณาสดได้เป็นอย่างดี เห็นได้จาก นักแสดงเด็กรู้จักตำแหน่งการนั่งและการยืนของตนเองโดยไม่บังกัน รู้จังหวะการเข้าออกของตัวเองและนักแสดงคนอื่น ขึ้นท่าแพ่งต่อตัวไม่พลาดและมั่นคง 4. ระยะประเมินผล : พบว่า “ผู้ชมชื่นชมว่าฝึกได้ดีจริง ๆ ขนาดฝึกยังไม่นาน เด็ก ๆ ยังเก่งได้ขนาดนี้” (บังคม บ้องประสิทธิ์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 มีนาคม 2563) และการแสดงหลัก คือ โฆษณสด ตอน ยกרב เน้นการแสดงโฆษณสดเด็กผสมกับผู้ใหญ่ และคำนึงถึงการรักษามาตรฐานในการแสดงเป็นสิ่งสำคัญ โดยพัฒนาการแสดงจากพื้นฐานนาฏศิลป์ ข้อมการขับร้อง การรำและการแสดง **การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น** คือ จากการดำเนินการพัฒนาการแสดงในกระบวนการผลิต จะเห็นได้ว่า ได้ดำเนินการครบ 4 ขั้นตอน เกิดประสิทธิผลด้านการพัฒนาและสร้างมาตรฐานให้การแสดงโฆษณสดเด็กคณะครูวิจิตรเพิ่มสูงขึ้น และเยาวชนได้รับการพัฒนาทักษะการแสดง จากการฝึกซ้อมในศูนย์ฝึกหัดโฆษณโรงเรียนวัดจรเข้ใหญ่ และเยาวชนได้รับการพัฒนาทักษะ

พื้นฐานการแสดงโฆษณสดที่ดีขึ้น สามารถออกแสดงและสร้างความประทับใจให้กับผู้ชม

ปัญหาที่ 4 เครื่องประกอบการแสดงมีสภาพเก่า ชำรุด และไม่มี ถือเป็นปัญหาอันดับต้นที่ต้องได้รับการพัฒนาเร่งด่วน เนื่องจากจากการเก็บข้อมูล ผู้ชมส่วนใหญ่ชื่นชอบการแสดงโฆษณสดที่มีเครื่องแต่งกายใหม่และสวยงาม **แนวทางการจัดการแสดง 8 P's** 5. ด้านอุปกรณ์ในการผลิตงานการแสดง (Production Tooling) **การดำเนินการจัดการแสดง** คือ เน้นการซ่อมบำรุงให้ดูใหม่ขึ้น อาทิ การทาสีสีระฆัง เครื่องประกอบ การแสดง การปักเลื่อมเครื่องแต่งกาย เป็นต้น หากเก่าชำรุดจนไม่สามารถใช้งานได้ควรซื้อใหม่เท่าที่จำเป็น โดยปัจจุบันได้ซื้อชุดทศกัณฐ์และสีระฆังใหม่ เนื่องจาก ยังไม่มี รวมถึง จั๊วะ จิ้งจาง เข็มขัดสำหรับเชนลิง โดยเน้นชนิดที่ทนทาน เนื่องจากนักแสดงเด็กจะไม่ค่อยใส่ใจในการระมัดระวังเครื่องประดับหักพังเสียหาย **การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น** คือ สีระฆังและเครื่องประกอบการแสดงมีสีสวยสดขึ้น เครื่องแต่งกายมีความสวยงามระยิบระยับจากเลื่อมที่ปักขึ้นใหม่ และมีเครื่องแต่งกายและสีระฆังทศกัณฐ์ใหม่ ทำให้มีเครื่องแต่งกายครบทุกตัวแสดง

ปัญหาที่ 5 ขาดการทำโฆษณาประชาสัมพันธ์และการตลาดที่ดี **แนวทางการจัดการแสดง 8 P's** 6. ด้านสถานที่ซึ่งใช้ติดต่องาน (Place) และ 7. ด้านการจัดการการตลาด (Promotion & Marketing) **การดำเนินการจัดการแสดง** คือ เพิ่มช่องทางผ่านโซเชียลมีเดีย อาทิ การสร้าง QR Code เพิ่มช่องทางในการชำระเงิน เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับผู้ว่าจ้างโดยไม่ต้องพกเงินสดจำนวนมาก การติดต่องานทางกล่องข้อความจากเพจโฆษณเด็กคณะครูวิจิตรเพิ่ม การติดต่อผ่านทางไลน์ของลูกสาว

รวมถึงการติดต่องานผ่านทางเจ้าอาวาสวัดจรเข้ใหญ่ และผู้อำนวยการโรงเรียนวัดจรเข้ใหญ่ ทั้งนี้ ยังคงใช้การติดต่องานผ่านทางโทรศัพท์มือถือเป็นหลัก เนื่องจากหัวหน้าคณะซึ่งเป็นผู้สูงอายุนิยมใช้ รวมถึงการมาติดต่อถึงบ้าน และใช้สื่อโซเชียลมีเดียเป็นส่วนเสริม เพิ่มการทำโฆษณาและประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ และอีพไลน์ อาทิ การออกบูธ เชิญสื่อเคเบิลทีวีประจำจังหวัดสมุทรปราการและฉะเชิงเทรามาทำข่าว ติดตั้งป้ายประชาสัมพันธ์ในแหล่งชุมชน การออกแบบและผลิตแผ่นพับ การออกแบบโลโก้ สร้างช่องยูทูบ การไลฟ์สด การบรูสโพลด์ การโพสต์ขอบคุณเจ้าภาพ การโพสต์ภาพที่คมชัด การเขียนคอนเทนต์ที่น่าสนใจ ทางเพจขอสอดเด็กคณะครูวิก จิมพลี การสร้างเว็บไซต์ <https://kruwik123.wixsite.com/khonsod-dek> เป็นต้น ในการผลิตสื่อหรือช่องทางต่าง ๆ ได้ดำเนินการเชื่อมโยงแพลตฟอร์มต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน เพื่อให้ง่ายต่อการค้นหาและเข้าถึงของกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงการพูดคุย อธิบาย ชี้ให้เห็นความจำเป็น และการสอนขั้นตอนการทำโฆษณาผ่านสื่อออนไลน์ให้กับลูกสาวหัวหน้าคณะและนักแสดงหลัก (ครูชาติตะวัน ฤทธิ์เทพ) ในการเป็นแอดมินเพจเพื่อสานต่อการดำเนินการ **การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น** คือ มีช่องทางการติดต่อกับผู้ว่าจ้างหรือผู้ที่สนใจทางสื่อออนไลน์มากขึ้น ส่งผลให้โดยส่วนใหญ่ผู้ว่าจ้าง ติดต่อจ้างงานการแสดงผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้น เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา อีกทั้ง ครูวิกจิมพลี หัวหน้าคณะ ยังยินยอมให้ลูกสาวสามารถใช้ QR Code ในการรับชำระเงินจากผู้ว่าจ้างได้ เนื่องจากเป็นประโยชน์ มีช่องทางการสื่อสารกับผู้ว่าจ้างและผู้สนใจมากขึ้น ทำให้กลุ่มเป้าหมายได้รับรู้และมีข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ และนำไปสู่การว่าจ้างการแสดงขอสอด

หลังจากที่พัฒนาช่องทางการตลาดทางสื่อออนไลน์แล้วทำให้ยอดการติดตามเพจมากขึ้น ข้อมูล ณ วันที่ 26 ธันวาคม 2563 เพจขอสอดคณะครูวิก จิมพลี มีผู้ติดตาม 1,318 คน มี ผู้กดถูกใจ 1,312 คน ซึ่งถือเป็นยอดที่น่าพึงพอใจ เพราะเมื่อเปรียบเทียบกับเพจของคณะ ขอสอดที่มีชื่อเสียงหลายคณะ พบว่า ยอดคนกดถูกใจของขอสอดคณะครูวิกจิมพลีมีจำนวนที่สูงกว่าคณะขอสอดอื่น ๆ

ปัญหาที่ 6 ขาดแคลนทุนทรัพย์ในการบริหารจัดการแสดงภายในคณะ **แนวทางการจัดการแสดง 8 P's** 8. ด้านกำไร (Profit) **การดำเนินการจัดการแสดง** คือ กำหนดค่าบำรุงรักษาเครื่องแต่งกายเครื่องประดับและเครื่องประกอบการแสดงในอัตรา 5 % จากค่าจ้างต่อ 1 งาน ปรับรูปแบบการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย เพื่อให้สะท้อนงบประมาณที่เกิดขึ้นจริง และเน้นการจัดการรายได้แบบพอเพียง โดยหัวหน้าคณะดำรงอยู่ได้ กระจายรายได้สู่ชุมชน (นักแสดง) **การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น** คือ หลังจากผ่านการดำเนินการพัฒนาการจัดการแสดงระยะเวลาประมาณ 11 เดือน (ส.ค. 62 – มิ.ย. 63) พบว่า ยอดรายรับภายใน 5 เดือนต่อมา (มิ.ย. – ต.ค. 63) จำนวน 157,000 บาท เฉลี่ย 2 งานต่อ 1 เดือน เมื่อเปรียบเทียบกับยอดรับงานและรายรับปี 62 ในช่วงเดือนเดียวกัน (มิ.ย. – ต.ค. 62) คือ ไม่มีงานเลย (วิก จิมพลี, สัมภาษณ์, 1 ตุลาคม 2562)

ปัญหาที่ 7 ขาดการสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐและภาคเอกชนและขาดแคลนนักแสดงเด็ก **แนวทางการจัดการแสดง 8 P's** การจัดตั้งศูนย์ฝึกหัดขอสอดเด็ก ถือเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการผลิต (Process) **การดำเนินการจัดการแสดง** คือ เมื่อวันที่ 14 ม.ค. 63 ได้มีพิธีลงนามบันทึกข้อตกลงความ

ร่วมมือ (MOU) โครงการจัดตั้งศูนย์ฝึกหัดโขนสดเด็ก โรงเรียนวัดจรเข้มใหญ่ ดำเนินการสอนโดยครูวิก จิมพลี (ศิลปินพื้นบ้าน) มีภาคีเครือข่ายจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ที่จับมือร่วมกัน “สานพลัง” สนับสนุน สืบสานศิลปะการแสดงโขนสด (โขนชาวบ้าน) จำนวน 11 หน่วยงาน ได้แก่ 1. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสมุทรปราการ 2. ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดสมุทรปราการ 3. ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอบางเสาธง 4. อบต. ศีรษะจรเข้มใหญ่ 5. อบต. ศีรษะจรเข้มน้อย 6. วัดจรเข้มใหญ่ 7. โรงเรียนวัดจรเข้มใหญ่ (ผอ.และคณะครู) 8. มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ 9. บริษัท ซีพีเอฟ (ประเทศไทย) จำกัด(มหาชน) 10. บริษัท ไทยยามาฮ่า มอเตอร์ จำกัด 11. คณะโขนสดเด็กครูวิกจิมพลี

การ จัดตั้ง ศูนย์ฝึกหัดโขนสดเด็ก และ พัฒนา ศิลปะการแสดง

ผลการจัดตั้งศูนย์ฝึกหัดโขนสดเด็ก พบว่า มีภาคีเครือข่ายจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ที่จับมือร่วมกัน “สานพลัง” สนับสนุน สืบสานศิลปะการแสดงโขนสด จำนวน 11 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสมุทรปราการ สภาวัฒนธรรมจังหวัดสมุทรปราการ สภาวัฒนธรรมอำเภอบางเสาธง อบต. ศีรษะจรเข้มใหญ่ อบต. ศีรษะจรเข้มน้อย วัดจรเข้มใหญ่ โรงเรียนวัดจรเข้มใหญ่ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ บริษัท ซีพีเอฟ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) บริษัท ไทยยามาฮ่า มอเตอร์ จำกัด และคณะโขนสดเด็กครูวิกจิมพลี

โดยวัดจรเข้มใหญ่มีท่านเจ้าอาวาสเป็นผู้อุปถัมภ์ที่ช่วยทำนุบำรุงการแสดงโขนสดไม่ว่าจะเป็นอาหารหรือการประชาสัมพันธ์การแสดงโขนสดกับเจ้าภาพงานต่าง ๆ ตลอดจนพื้นที่จัดแสดง โรงเรียนวัดจรเข้มใหญ่เป็นศูนย์กลางในการดำเนินงาน การรับสมัครจัดหานักเรียนที่มีความสนใจเข้ารับการฝึกอบรม และพื้นที่ฝึกอบรม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติเป็นผู้ประสานงานภาคส่วนต่าง ๆ นำองค์ความรู้มาพัฒนาคณะโขนสดเด็ก สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสมุทรปราการ ช่วยจัดสรรงบประมาณรวมทั้งเปิดพื้นที่การแสดงโขนสดในงานประเพณีรวมถึงงานประจำปีของจังหวัดสมุทรปราการ สภาวัฒนธรรมประจำอำเภอ ตำบลและจังหวัดเป็นกระบอกเสียงช่วยผลักดันให้เกิดการแสดงโขนสดในโอกาสสำคัญต่าง ๆ ของจังหวัด บริษัท ซีพีเอฟ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) บริษัท ไทยยามาฮ่า มอเตอร์ จำกัด และ อบต. ศีรษะจรเข้มใหญ่ ให้การสนับสนุนงบประมาณในการฝึกอบรมการแสดงโขนสดเด็กและจัดซื้อเครื่องแต่งกาย ครูวิกจิมพลี ครูชาติตะวัน ฤทธิเทพ จากคณะโขนสดเด็กครูวิกจิมพลี รวมทั้งธันยาภรณ์ ผูกเพทาย ครูชำนาญการพิเศษนาฏศิลป์ไทย โรงเรียนวัดจรเข้มใหญ่ ทำหน้าที่เป็นครูผู้ฝึกสอน

ผลที่เกิดขึ้นจากการสร้างเครือข่ายเป็นการสานพลังจัดตั้งศูนย์ฝึกหัดโขนสดเด็กโรงเรียนวัดจรเข้มใหญ่ ได้ก่อให้เกิดคุณค่าของโขนสด คือ ทำหน้าที่ในการฝึกอบรมให้ความรู้พัฒนาโขนสดเด็ก การช่วยเหลือชุมชน โดยการสงเคราะห์เยาวชนให้ห่างไกลจากยาเสพติด ใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ เกิดรายได้เป็นทุนการศึกษา เมื่อเขาเหล่านั้นมีทักษะความสามารถดีขึ้น คณะโขนสดเด็กครูวิกจิมพลีนำเยาวชนออกแสดง

ตามงานต่าง ๆ ทำให้เขาเกิดการเรียนรู้การทำงานเป็นทีมตั้งแต่วัยเยาว์ เกิดรายได้เป็นทุนการศึกษา คณะโฆษณามีนักแสดงเพิ่ม หมุนเวียนผลัดเปลี่ยนกันไปในแต่ละรุ่น ส่งผลให้ศิลปะการแสดงโฆษณายังคงได้รับการสืบสานต่อไปไม่ให้อายุหาย

ศูนย์ฝึกหัดโฆษณเด็กโรงเรียนวัดจรเข้ใหญ่ อำเภอยะนิงโดยผู้อำนวยการโรงเรียนวัดจรเข้ใหญ่ ดำเนินการสอนโดยครูวิกิ ภูมิพลี (ศิลปินพื้นบ้าน) ฝึกหัดโฆษณทุกวันเสาร์ เวลา 8.30 – 11.30 น. วันละ 3 ชม. ตั้งแต่วันที่ 18 ม.ค. 63 เป็นต้นไป มีนักเรียนจำนวน 18 คน ชั้น ป.1 – ม.3 สถานที่ฝึกซ้อม คือ ลานหน้าอาคารพระครูพิพัฒนสมุทรธาดา มีการฝึกพื้นฐานแบบโฆษณ โดยเริ่มจากการตีบเหลี่ยม ตบเข้า ตื่นเสาดองสะแวง ยกตัว ตบอกร และมีการสอนแม่ทาบางท่า และมีการสอนตีบทตามแบบโฆษณ มีการหาคะแนนดีลังกาของตัวลิง และการขึ้นลอยแบบโฆษณ นาฏลักษณ์ บางส่วนของตัวยักษ์ ลิง (การลงเหลี่ยม วงมือลิง) เช่นเดียวกับโฆษณ ส่วนวงมือนั้น มีความแตกต่างจากโฆษณอยู่บ้าง ในกรณีของวงมือน้อยๆ ที่จะไม่ใช้วงมือน้อยๆแบบโฆษณแต่ใช้เหมือนตัวพระ ส่วนวงมือลิงจะใช้รูปแบบเดียวกันกับโฆษณ ใช้เพลงหน้าพาทย์ระดับพื้นฐาน เช่น เชิด เสมอ รัว ภายหลังจากงานวิจัยเสร็จสิ้น ท่านผู้อำนวยการโรงเรียนวัดจรเข้ใหญ่ได้มอบนโยบายให้จัดการเรียนการสอนการแสดงโฆษณอยู่ในกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โดยมอบหมายครูธัญญารัตน์ ผูกเพทาย ครูผู้สอนนาฏศิลป์เป็นผู้ดำเนินการ โดยเชิญครูวิกิ ภูมิพลี ครูภูมิปัญญาด้านการแสดงโฆษณของ ต.ศิระจรเข้ใหญ่ มาเป็นวิทยากรทุกวันพุธ เวลา 14.30 – 15.30 น. โดยเริ่มเรียนตั้งแต่ ภาคเรียนที่ 2/2563 เป็นต้นไป

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การจัดการแสดงโฆษณเด็ก คณะครูวิกิ ภูมิพลีแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาศิลปะการแสดงเชิงพาณิชย์ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนำเสนอผลสรุปข้างต้นแล้วนั้น ส่วนการอภิปรายผลการวิจัยตามประเด็นของวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

ด้านปัญหาและแนวทางการจัดการแสดงโฆษณคณะครูวิกิ ภูมิพลีเชิงพาณิชย์

จากผลการศึกษาที่ผู้วิจัย พบว่า แนวทางการจัดการแสดง 8 P's จากงานวิจัยนี้ ถือเป็นหัวใจสำคัญสำหรับการจัดการแสดงโฆษณเด็กคณะครูวิกิ ภูมิพลีเชิงพาณิชย์ เนื่องด้วยเป็นหลักการที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด สามารถอภิปรายผลในภาพรวม ดังต่อไปนี้

1. ด้านนโยบาย (Policy) เน้นการเผยแพร่และพัฒนาการแสดงโฆษณ อุดมการณ์คือ นักแสดงเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ หทัย รัตนอุบล (2552) เรื่อง การดำรงอยู่ของโฆษณ : กรณีศึกษา คณะสุวิทย์ภูมิพลี ตำบลศิระจรเข้ใหญ่ กิ่งอำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า “โฆษณคณะสุวิทย์ภูมิพลีเป็นคณะโฆษณที่มีจุดเด่นอยู่ที่นักแสดงที่เป็นเด็ก” เป็นแนวทางการจัดการแสดงที่แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์สำคัญของคณะครูวิกิ ภูมิพลีที่ควรยึดถือเป็นแนวปฏิบัติที่ดี 2. ด้านบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ในการจัดแสดง (People) เน้นโครงสร้างแบบแบ่งตามหน้าที่ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการวิจัยของ ปารวีร์ ผาดี (2556) เรื่อง โฆษณคณะประยูทธ ดาวใต้ พบว่า “โฆษณคณะประยูทธดาวใต้ มีลักษณะการบริหารจัดการในลักษณะเครือญาติและแบ่งหน้าที่ความ

รับผิดชอบ” แสดงให้เห็นว่า ลักษณะการบริหารจัดการ โครงสร้างของคณะไชนสตโดยทั่วไปจะมีความ คล้ายคลึงกัน 3. **ด้านอุปกรณ์ในการผลิตงาน การแสดง (Production Tooling)** เน้น การซ่อมแซมให้ดู ใหม่ขึ้น จัดซื้อเท่าที่จำเป็น เป็นแนวทางการจัดการ แสดงในด้านเครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ ศีรษะไชน และอุปกรณ์ประกอบการแสดงเพื่อให้สอดคล้องกับ งบประมาณรายได้ของคณะที่ไม่มากนัก 4. **ด้าน กระบวนการผลิต (Process)** พัฒนาการแสดงก่อน/ ระหว่าง/หลังและประเมินผลการแสดง 4 ขั้นตอน จะ ช่วยให้ศิลปะการแสดงไชนสตเด็กคณะครูวิจิตร ภูมิพลีมี คุณภาพในการสร้างสรรค์การแสดงมากยิ่งขึ้น 5. **ด้าน ผลผลิตด้านการแสดง (Product)** เน้น การแสดงไชน สต ตอน ยกรบ และนักแสดงเด็ก แนวทางการจัดการ แสดงดังกล่าวด้านการแสดงที่มุ่งเน้นนักแสดงเด็ก และ นำเสนอการแสดงไชนสต ตอน ยกรบ เป็นผลิตภัณฑ์ หลัก 6. **ด้านสถานที่ซึ่งใช้จัดดำเนินงาน (Place)** เพิ่ม ช่องทางการจัดจำหน่ายทางออนไลน์ 7. **ด้าน การตลาด (Promotion & Marketing)** เน้นสร้างการ รับรู้ผ่านช่องทางออนไลน์และออฟไลน์ แนวทางการ จัดการการตลาดดำเนินการผ่านโปรโมชั่นและ ประชาสัมพันธ์ โดยเน้นวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรับรู้ เพิ่ม ยอดขาย และให้สามารถแข่งขันได้ 8. **ด้านกำไร (Profit)** เน้นกลยุทธ์ต้นทุนต่ำ รายได้ส่วนหนึ่งเก็บไว้ สำหรับค่าบำรุงรักษาเครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ รายได้พอมีพอกิน รวมถึงกำไรในรูปของความ สุข ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของชวพันธุ์ เพชรไกร (2559) เรื่อง ไชนสตคณะประยูรธาดาใต้ : การสืบทอดและ การสร้างสรรค์เรื่องราวเกียรติในสังคมไทยร่วมสมัย ระบุว่า “ภายหลังจากหักค่าใช้จ่ายในแต่ละครั้ง ครูบุญ เหลือจะออมเงินไว้เป็นเงินค่าบริหารจัดการภายใน

คณะ เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟ เป็นต้น” แสดงให้เห็นว่า การ เก็บรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายส่วนหนึ่งสำหรับเป็นเงินค่า บริหารจัดการภายในคณะเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยในการ บำรุงรักษาและพัฒนาคณะ

ผลวิจัยเพื่อการพัฒนาการจัดการแสดง คณะไชนสตคณะครูวิจิตรภูมิพลีเชิงพาณิชย์ พบว่า

ด้านนโยบาย (Policy) : สมาชิกในคณะทราบ ถึงนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ และอัตลักษณ์ของคณะ ไชนสต ส่งผลให้การดำเนินการเป็นไปในทิศทาง เดียวกัน ด้านบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ในการจัดแสดง (People) : ปรับโครงสร้างองค์กรแบบหน้าที่ (Functional Organization) แบ่งออกเป็น 7 ฝ่าย ตาม ความถนัดของทุกคน โดยนำศูนย์ฝึกหัดไชนสตเด็กฯ มาอยู่ในโครงสร้างด้วย ทำให้การทำงานเกิดความ ชัดเจนในหน้าที่มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะลูกสาวครูวิจิตร เกิด การเรียนรู้การบริหารจัดการในคณะเพื่อเพิ่มการสืบ ทอดต่อจากหัวหน้าคณะให้คงอยู่ต่อไป **จากผลสรุป**

1. **ด้านนโยบาย (Policy)** และ 2. **ด้านบุคลากรฝ่าย ต่าง ๆ ในการจัดแสดง (People)** มีความสอดคล้อง กับแนวคิดของพีรพงศ์ เสนไสย (2562) ได้กล่าวไว้ใน หนังสือ นาฏยพาณิชย์ ระบุว่า “องค์กรผลิตการแสดงก็ เสมือนสังคมใหญ่ของครอบครัวที่มีบทบาทผลิตการ แสดง จำเป็นต้องแบ่งแยกระดับชั้น แบ่งแยกงานกัน ทำด้วยกระบวนการ ขั้นตอน แนวคิดวิธีการเพื่อให้งาน การแสดงประสบความสำเร็จ” ส่งผลให้การจัดการ แสดงภายในคณะไชนสตเด็กคณะครูวิจิตรภูมิพลี ดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน ทุกคน ทุกฝ่าย เข้าใจ ในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ด้านกระบวนการผลิต (Process) : การพัฒนาการแสดงดำเนินการตาม กระบวนการผลิต 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1.ระยะเตรียมการ 2.ระยะดำเนินการ 3.ระยะแสดงจริง และ 4.ระยะ

ประเมินผล เกิดผลลัพธ์ในด้านการพัฒนาและสร้างมาตรฐานให้กับการแสดงโขนสดเด็กคณะครูวิจิตรศิลป์เพิ่มสูงขึ้น ด้านผลผลิตด้านการแสดง (Product) : เยาวชนได้รับการพัฒนาทักษะพื้นฐานการแสดงโขนสดที่ดีขึ้น สามารถออกแสดงและสร้างความประทับใจให้กับผู้ชมได้เป็นอย่างดี และด้านอุปกรณ์ในการผลิตงานการแสดง (Production Tooling) : จัดซื้อเครื่องประดับ เครื่องแต่งกายและศีรษะทศกัณฐ์ใหม่เท่าที่จำเป็น ส่วนที่เหลือใช้วิธีการซ่อมแซมศีรษะโขนและเครื่องประกอบการแสดงให้มีสีสันสดขึ้น เครื่องแต่งกายมีความสวยงามระยับระยับจากเลื่อมที่ปักขึ้นใหม่ ทำให้มีเครื่องแต่งกาย เครื่องประดับครบทุกตัวแสดง **จากผลสรุป 3. ด้านกระบวนการผลิต (Process) 4. ด้านผลผลิตด้านการแสดง (Product) และ 5. ด้านอุปกรณ์ในการผลิตงานการแสดง (Production Tooling)** ส่งผลให้มาตรฐานการแสดงโขนสดเด็กครูวิจิตรศิลป์เพิ่มสูงขึ้น ได้รับการยอมรับจากผู้ชม ผู้ว่าจ้างการแสดงมีความพึงพอใจ นำไปสู่ความจงรักภักดีในตราสินค้า นั่นคือ การบอกต่อ การซื้อซ้ำ และสามารถแข่งขันได้ ด้านสถานที่ซึ่งใช้ติดต่องานหรือสำนักงาน (Place) : และด้านการตลาด (Promotion & Marketing) : เพิ่มช่องทางสื่อสารกับผู้ว่าจ้างและผู้สนใจมากขึ้น อาทิ เว็บไซต์ แฟนเพจ แผ่นพับ คลิปวิดีโอ โลกไก่อ เป็นต้น รวมถึงการให้ส่วนลดและการเพิ่มเวลาแสดง ทำให้กลุ่มเป้าหมายได้รับรู้และมีข้อมูลเพื่อการตัดสินใจว่าจ้างการแสดง **จากผลสรุป 6. ด้านสถานที่ซึ่งใช้ติดต่องานหรือสำนักงาน (Place) และ 7. ด้านการตลาด (Promotion & Marketing)** มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ ฟิรพงศ์ เสนโสม (2562) กล่าวไว้ในหนังสือ นาฏยพาณิชย์ ระบุว่า “สิ่งที่จำเป็นต่อองค์กร

และการผลิตศิลปะการแสดงในปี 2019 และตลอดศตวรรษที่ 21 ล้วนเกี่ยวกับ Digital Marketing” จะเห็นได้ว่าสื่อโซเชียลมีเดียที่ได้นำมาปรับใช้กับการจัดการแสดงโขนสดเด็กคณะครูวิจิตรศิลป์ เป็นเครื่องมือที่ช่วยสร้างการรับรู้และส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อหรือว่าจ้างให้กับผู้ว่าจ้างการแสดงได้เป็นอย่างดี เนื่องจากเข้าถึงง่าย สะดวก และรวดเร็ว ด้านกำไร (Profit) : หลังจากผ่านการดำเนินการพัฒนาการจัดการแสดงระยะเวลาประมาณ 11 เดือน (ส.ค. 62 – มิ.ย. 63) พบว่า ยอดรายรับภายใน 5 เดือนต่อมา (มิ.ย. – ต.ค. 63) จำนวนทั้งสิ้น 157,000 บาท โดยเฉลี่ยมี 2 งานต่อ 1 เดือน เมื่อเปรียบเทียบกับยอดรับงานและรายรับปี 62 ในช่วงระยะเวลาเดียวกัน (มิ.ย. – ต.ค. 62) คือ ไม่มีงานเลย **จากผลสรุป 8. ด้านกำไร (Profit)** แสดงให้เห็นถึงการจัดการแสดงที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นส่งผลให้เกิดผลประกอบการที่ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของกรินทร์ กรินทสุทธิ (2559) เรื่อง ปัจจัยต่อการเปลี่ยนแปลง พัฒนาการและความหลากหลายของโขน (ทศวรรษที่ 2480 ถึงปัจจุบัน) ระบุว่า “โขนสด มีวัตถุประสงค์เพื่อหารายได้เป็นหลัก จึงสร้างงานเพื่อเอาใจ “ผู้ชม และ ผู้ว่าจ้าง”

สำหรับการจัดตั้งศูนย์ฝึกหัดโขนสดเด็กและพัฒนาศิลปะการแสดง พบว่า

การจัดตั้งศูนย์ฝึกหัดโขนสดเด็กโรงเรียนวัดจรเข้มฤกษ์ ได้ก่อให้เกิดคุณค่าของศิลปะการแสดงโขนสด ได้สร้างคุณค่าให้เกิดขึ้น เนื่องด้วย จัปยัตติตัวศิลปะการแสดงโขนสดเป็นที่ตั้ง เยาวชนเป็นส่วนเสริมและคณะโขนสดเด็กครูวิจิตรศิลป์เป็นผลพลอยได้ จึงทำให้เกิดการสานพลังที่เกิดประโยชน์หลายทาง สอดคล้องกับ คำกล่าวของ ประเมษฐ์ บุญยะชัย (สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2562) ระบุว่า “ให้จับที่ตัว

ศิลปะ อย่าจับที่ตัวครู เพราะจะเกิดคำถามมากมาย เช่น ครูเป็นศิลปินชั้นยอดหรือไม่ เป็นครูที่มีชื่อเสียงทางดีหรือไม่ดี เป็นที่ยอมรับหรือไม่ ให้เอาศิลปะเป็นตัวตั้ง และให้ชุมชน วัด โรงเรียน อบต. เข้ามาช่วยกันอนุรักษ์ ผมว่า อยู่ได้ ต้องสร้างเด็กรุ่นใหม่ โขนสดจะอยู่ได้ เริงอนุรักษ์เพื่อเข้มแข็ง คณะโขนสดที่มีศูนย์ฝึกหัดโขนสดเด็กจะอยู่ได้ ก็ต้องมีเด็กสำรองเป็นช่วง ๆ ไป แล้วทำการแสดงให้เป็นรูปเป็นร่าง เพื่อให้ผู้ใหญ่เห็นผลงาน ต้องดึงเอาจังหวัดเข้ามาช่วย โดยเฉพาะงานประเพณี ต้องมีศิลปะการแสดงพื้นบ้าน”

การ “สานพลัง” ดังกล่าว แสดงให้เห็นถึง การให้ความสำคัญกับศิลปะการแสดงโขนสดโดยมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาเยาวชนเชื่อมโยงสู่คณะโขนสดครูวิจิตรศิลป์ในฐานะศิลปินพื้นบ้านของ ต.ศิระจรเข้ใหญ่ บทบาทของหน่วยงานที่เข้ามาช่วยเหลือและสืบทอดที่สำคัญ คือ วัดจรเข้ใหญ่ โดยท่านเจ้าอาวาสถือเป็นผู้อุปถัมภ์อันดับต้นที่ช่วยทำนุบำรุงการแสดงโขนสดเด็กคณะครูวิจิตรศิลป์เรื่อยมาไม่ว่าจะเป็นด้านอาหารหรือด้านการประชาสัมพันธ์ และยังคงเป็นผู้อุปถัมภ์ตลอดมา ในส่วนของโรงเรียนวัดจรเข้ใหญ่ถือเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการช่วยสนับสนุนและสืบสานการแสดงโขนสดเด็กคณะครูวิจิตรศิลป์ให้ดำรงอยู่และยังคงสานต่อ โดยภายหลังจากงานวิจัยเสร็จสิ้น ท่านผู้อำนวยการโรงเรียนวัดจรเข้ใหญ่ได้มอบนโยบายให้จัดการเรียนการสอนการแสดงโขนสดอยู่ในกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โดยเริ่มเรียนตั้งแต่ ภาคเรียนที่ 2/2563 เป็นต้นไป เพื่อเป็นการสร้างความยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

1.1 ระดับท้องถิ่น : สภาวัฒนธรรมอำเภอบางเสาธง มีส่วนสำคัญในการผลักดันศิลปะการแสดงโขนสดเด็กคณะครูวิจิตรศิลป์ และสนับสนุนภารกิจของศูนย์ฝึกหัดโขนสดเด็กโรงเรียนวัดจรเข้ใหญ่ อันเป็นศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชน จากการเก็บข้อมูลพบว่า ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอบางเสาธงเห็นความสำคัญและมีความตั้งใจจริงในการผลักดันการแสดงโขนสดเด็กคณะครูวิจิตรศิลป์ ซึ่งถือเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยสืบสานศิลปะการแสดงให้คงอยู่ ดังนั้นสภาวัฒนธรรมอำเภอบางเสาธง ควรปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในการทำหน้าที่เป็นตัวแทนกระบอกเสียงสำคัญของศิลปินพื้นบ้านและนักแสดงเยาวชนในชุมชน ในการเสนอให้สำนักวัฒนธรรมจังหวัดสมุทรปราการ กำหนดให้โขนสดเป็นหนึ่งในการแสดงในงานประจำปีของจังหวัดสมุทรปราการอย่างต่อเนื่อง หรือการสนับสนุนและส่งเสริมในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.2. ระดับจังหวัด : สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสมุทรปราการ ได้ประกาศขึ้นทะเบียน “โขนสดเด็กครูวิจิตร” เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมประจำจังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2561 เป็นรายการมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ด้านศิลปะการแสดง ดังนั้น นโยบายในการส่งเสริมและสนับสนุนศิลปวัฒนธรรมการแสดงพื้นบ้านอันเป็นของดีมีค่าของจังหวัดที่ระบุนโยบายที่มีอยู่เป็นนโยบายที่ดีและควรนำมาปฏิบัติให้ถึงระดับชุมชน เช่น ในงานเทศกาลประจำปีควรส่งเสริมให้มีการแสดงพื้นบ้านของจังหวัดตนเองอยู่ในอันดับแรกที่จะระบุนโยบายในการแสดง รวมถึงสนับสนุนงบประมาณตามสมควร เพราะเมื่อคณะโขนสดมีรายได้จากการแสดงก็จะนำมาสู่การพัฒนาศิลปะแสดงต่อไปได้

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป ควรมี

การวิจัยศึกษาแนวทางการจัดตั้งสมาคม
ศิลปะการแสดงโขนสดของไทยเพื่อเป็นการสร้าง
เครือข่าย รวมกลุ่มผลักดันส่งเสริมคุณค่าที่สามารถ
พัฒนาคุณภาพชีวิตในเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์
(Creative Economy) ทำให้ภาครัฐเห็นความสำคัญ
ในการเข้ามาส่งเสริมและสนับสนุน นำไปสู่กลไกใน
ขับเคลื่อนการสร้างสรรค์ศิลปะการแสดงเชิง
“อุตสาหกรรมสร้างสรรค์” (Creative Industry)

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

วิมลศรี อุปรมย์. (2553). *นาฏกรรมและการละคร*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พีรพงศ์ เสนไสย. (2562). *นาฏยพาดิษย์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). รัตนชัย ก๊อปปี้ เซ็นเตอร์ อาคารบริการกลาง (พลาซ่า) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

เรณู โกศินานนท์. (2545). *การแสดงพื้นบ้านในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

สุรพล วิรุฬกรักษ์. (2547). *หลักการแสดงนาฏศิลป์ปริทรรศน์*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวรรณิ อุดมผล. (2528). *วรรณกรรมการแสดงของไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ประกายพรึก.

ภาสิต จิตภษา. (2548). *ภาษาใหม่ ความเป็นมาของ "คำ" และ "ความหมาย"*. กรุงเทพฯ : มติชน.

รายงาน

ปารวีร์ ชาติ. (2556). *โขนสดคณะประยูทธ ดาวใต้* (รายงานผลการวิจัย). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วารสาร

จริยวัฒน์ โหะพุนตระกูล. (2552). การอนุรักษ์และสืบทอดโขนสดเด็ก (ศิลปะแบบลูกผสม) กับแนวคิดในการต่อต้านยาเสพติด โดยครูวิจิตร ภูมิพลี แห่งเมืองปากน้ำ. *วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ*, 4(8), 97-103.

วิทยานิพนธ์

กรินทร์ กรินทสุทธิ. (2558). *ปัจจัยต่อการเปลี่ยนแปลง พัฒนาการ และความหลากหลายของโขน (ทศวรรษที่ 2480 ถึงปัจจุบัน)* [ปริญญาานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].

<https://ci.tu.ac.th/uploads/ci/academic-work/phd-thesis/phd-thesis-10.pdf>

หทัย รัตนอุบล. (2552). *การดำรงอยู่ของโขนสด : กรณีศึกษาคณะสุวิทยภูมิพลี ตำบลศิระจรเข้ใหญ่ กิ่งอำเภอบางเสาธงจังหวัดสมุทรปราการ* [การศึกษาค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

เฉลิมชัย ภิรมย์รักษ์. (2545). *โขนสดคณะสังวาลเจริญยิ่ง* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR). <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/10899>

ชวนันท์ เพชรไกร. (2559). *โขนสดคณะประยูทธ ดาวใต้ : การสืบทอดและการสร้างสรรค์เรื่องราวเกียรติในสังคมไทยร่วมสมัย* [วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR). <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/55122>

พัชรินทร์ ร่มโพธิ์ชื่น. (2557). *การจัดการศิลปะการแสดงโขนของครูชูชีพ ชุนอาจ* [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. http://www.thapra.lib.su.ac.th/thesis/showthesis_th.asp?id=0000011252

ฐิติวรรณ มหาวิจิตร. (2552). *โครงการศูนย์ฝึกและพัฒนาศิลปะการแสดง* [วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ]. http://dspace.bu.ac.th/jspui/bitstream/123456789/607/1/titiwan_maha.pdf

เว็บไซต์

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ห้องเรียนผู้ประกอบการ. (ม.ป.ป.). *Business Model Canvas*.
<https://www.set.or.th/set/enterprise/html.do?name=bmc>

เอกสารประกอบการเรียน

ฤทธิ์รงค์ จีวากานนท์. (2549). *การบริหารจัดการแสดง* [เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์]. สาขาวิชาการจัดการทางวัฒนธรรม
หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

Koch, T., & Kralik, D. (2006). *Participatory Action Research in Health Care*. Blackwell.

Phuangsomjit. (2014). *Participatory Action Research on Research in Educational Administration*. (Book 2
(Unit 6-10); 3rd edition). Sukhothai Thammathirat.